

UCZEŃ O SPECJALNYCH POTRZEBACH WYCHOWAWCZYCH *WSTĘP*

W grupie klasowej - oprócz uczniów zdolnych, zrównoważonych, spokojnych, którzy chętnie się uczą i odnoszą wiele sukcesów - znajdują się również dzieci wymagające od nauczycieli i wychowawców szczególnej uwagi oraz wyjątkowego traktowania. Są to uczniowie o specjalnych potrzebach wychowawczych. Należą do nich ci, którzy ujawniają niewłaściwe zachowania naruszające regulamin szkolny lub powszechnie akceptowane i stosowane normy społeczne. Do tych niewłaściwych zachowań należą: przeszkadzanie na lekcji, wagary, agresja fizyczna lub słowna, niszczenie mienia, eksperymenty z używkami, lekceważenie obowiązków szkolnych, przynależność do dysfunkcyjnych grup nieformalnych, nie wykonywanie poleceń i zadań itd. Obserwuje się tu również znaczną bierność, nadmierne wycofywanie, uległość itp.

Wymienione zachowania utrudniają prawidłowe funkcjonowanie ucznia, są często źródłem różnych problemów, w tym osobistych, konfliktów z otoczeniem lub trudności w nawiązywaniu i utrzymywaniu prawidłowych relacji społecznych. Zachowanie trudne mają swoje przyczyny, które dzieli się na:

- wewnętrzne - dotyczące kondycji psychofizycznej ucznia,
- zewnętrzne - dotyczące środowiska w którym uczeń funkcjonuje.

Jedną z wewnętrznych przyczyn jest zakłócenie neurodynamiki przebiegu procesów nerwowych. Przejawia się ono zaburzeniem równowagi między pobudzeniem i hamowaniem, osłabioną lub zbyt dużą siłą reakcji oraz niewłaściwą ruchliwością procesów nerwowych.

Do grupy osób z tymi zaburzeniami zaliczamy najczęściej uczniów nadpobudliwych, zahamowanych lub agresywnych.

Pierwszym krokiem w udzielaniu pomocy takim uczniom jest zachęcenie ich rodziców lub prawnych opiekunów do zdiagnozowania przyczyn

ujawnianych zachowań oraz podjęcia właściwego postępowania, leczenia lub terapii. Pomocna będzie tutaj Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Żywcu, gdzie rodzice wspólnie ze specjalistami znajdą dla uczniów właściwe formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Pomoc ta może być indywidualna lub grupowa, a miejscem realizacji pozostaje przede wszystkim placówka oświatowa, do której dziecko lub uczeń uczęszcza. W pewnym zakresie – wskazanym w ofercie – pomoc specjalistyczna prowadzona jest również w w/w Poradni.

Ponieważ opisane wyżej zachowania czasem występują również u ludzi zdrowych oraz u tych, u których zauważono zaburzenia rozwojowe, wykryto choroby, nałogi dlatego problem wymaga pogłębionego zbadania. Diagnozowaniem przyczyn takich zachowań zajmują się więc i inni specjaliści. Należą do nich :

- lekarze np. pediatrzy, alergolodzy, neuropedagodzy, psychiatry, otolaryngolodzy, okuliści,
- pedagogzy, w tym oligofrenopedagogzy, tyflopedagogzy, surdopedagogzy,
- psychologzy kliniczni,
- logopedzi,
- terapeuci.

Szeroka diagnostyka polega na ustaleniu zasadniczych przyczyn trudnych zachowań. Jest to ważne, gdyż mogą one mieć też inne powody, nie wynikające z zaburzeń pracy systemu nerwowego. Przykładowo alergolog wskazuje schorzenie alergiczne, które w zaostrzonym okresie świądu daje zachowania nerwowe i nadruchliwe. Logopeda sprawdza czy opóźniony rozwój mowy i brak komunikacji werbalnej mogły wpływać na nadmierną ruchliwość i buntowniczość dziecka lub przeciwnie na jego wycofywanie się i zahamowanie. Terapeuta może poszukiwać wpływu stosowanych przez młodzież używek, zwracać uwagę na stopień uzależnienia i jego wpływ na zachowanie lub znajdować źródło problemów w przeżytych kryzysach itp.

Przyczyną omawianych zachowań mogą być również choroby. Oto przykładowa lista chorób w przebiegu których występują cechy nadpobudliwości,

wycofania czy impulsywności: nadczynność tarczycy, zatrucie ołowiem, znaczny przyrost trzeciego migdałka, choroby genetyczne i metaboliczne, centralne zaburzenia przetwarzania słuchowego (CAPD), płodowy zespół alkoholowy (FAS), padaczka, następstwa urazów głowy i stanów zapalnych OUN, zaburzenia lękowe, zespół maltretowanego dziecka, niepełnosprawności intelektualne, całościowe zaburzenia rozwojowe (np. Autyzm, Zespół Aspergera), nadużywanie substancji psychoaktywnych, uzależnienia czy zaburzenia więzi.

Rozpoznanie specjalistyczne ułatwia rodzicom, nauczycielom oraz osobom pracującym z dzieckiem czy uczniem zrozumienie jego problemów oraz wybór leczenia, terapii lub odpowiednich metod postępowania i działań z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej w szkole lub placówce.

LITERATURA:

- H. SPONEK – ZABURZENIA PSYCHORUCHOWEGO ROZWOJU DZIECKA
J. POLAND – TRUDNE DZIECKO
A. KOZŁOWSKA – JAK POMÓC DZIECKU Z ZABURZENIAMI ŻYCIA UCZUCIOWEGO
M. BABIUCH – JAK WSPÓŁPRACOWAĆ Z RODZICAMI TRUDNYCH UCZNIÓW
M. ŁOBOCKI – WSPÓŁDZIAŁANIE NAUCZYCIELI I RODZICÓW W PROCESIE WYCHOWANIA
A. RADZIWIŁŁ – WSPÓŁPRACA MIĘDZY SZKOŁĄ, A DOMEM
D.WOLF, R.MERKLE – ZROZUMIESZ UCZUCIA – POKONASZ PROBLEMY
S.TURECKI, S.WERNICK – JAK ZROZUMIEĆ PROBLEMY EMOCJONALNE

*Materiały opracowała
mgr Urszula Zwoleńska
psycholog*